

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Кафедра українознавства та загальної мовної підготовки
(найменування кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗПВС 03 історія мистецтва та архітектури
(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма: 1. Дизайн промислових виробів і об'єктів.
2. Дизайн інтер'єру

(назва освітньої програми)

Спеціальність:

7.02020701 «Дизайн»
(найменування спеціальності)

Галузь знань:

6.020207 «Дизайн»
(найменування галузі знань)

Ступінь вищої освіти: бакалавр

(назва ступеня вищої освіти)

Затверджено на засіданні кафедри
українознавства та ЗМП
(найменування кафедри)

Протокол №1 від 14.08.2020 р.

м. Запоріжжя 2020

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	ЗПВС 03 історія мистецтва та архітектури <i>Вибіркова дисципліна</i> <i>Цикл загальної підготовки</i>
Рівень вищої освіти	<i>бакалавр</i>
Викладач	<i>Сигида Галина Анатоліївна, старший викладач кафедри українознавства та загальної мовної підготовки</i>
Контактна інформація викладача	<i>(061) 7698375 кафедра українознавства та ЗМП + 38(050)4841209; e-mail: sygga12@gmail.com</i>
Час і місце проведення навчальної дисципліни	<i>згідно до розкладу занять: https://zr.edu.ua/rozklad-zanyat-ta-konsultaciy-19 дистанційне навчання - https://moodle.zr.edu.ua/</i>
Обсяг дисципліни	<i>Кількість годин – загальний обсяг 90 годин кредитів – 3 кредити ЕКТС розподіл годин: 28 лекцій - семінарських 62 самостійна робота вид контролю – іспит</i>
Консультації	<i>Згідно з графіком консультацій</i>
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
<i>Пререквізити та постреквізити дисципліни «Історія мистецтва та архітектури» наведено у структурно-логічній схемі.</i>	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<p>«Історія мистецтва та архітектури» спрямована на формування загальної художньої культури і розвитку професійної ерудиції. Знайомство з основними теоретичними поняттями мистецтвознавства, особливостями історичних етапів світової образотворчості, декоративно-ужиткового мистецтва та архітектури, пам'ятками світової культури допоможе студентам оволодіти належним рівнем методичної готовності до професійної діяльності, виховати високий рівень художньо-естетичного смаку, креативний підхід у поєднанні традицій та новацій у професійній діяльності, розуміння цінності і необхідності збереження культурних здобутків людства.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>К3.01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності</p> <p>К3.02. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>К3.04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>К3.05. Здатність працювати в команді.</p>	

К3.07. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Фахові компетентності:

знання основних теоретичних понять мистецтвознавства, що стосуються візуально-просторових мистецтв ;
розуміння основних історичних етапів розвитку образотворчого мистецтва та архітектури;
знання основних стилів, напрямів та течій у розвитку образотворчого мистецтва та архітектури;
знання основних пам'яток образотворчого , декоративно-ужиткового мистецтва і архітектури та їхніх авторів.

Результати навчання:

- **ПРН1.** Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.
- **ПРН5.** Розуміти і сумлінно виконувати свою частину роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.
- **ПРН13.** Знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну.
- **ПРН14.** Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики.
- **ПРН15.** Розуміти українські етнокультурні традиції у стильових вирішеннях об'єктів дизайну, враховувати регіональні особливості етнодизайну у мистецьких практиках.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія мистецтва та архітектури» є формування системи знань з історії розвитку мистецтва та архітектури у різних регіонах світу, визначення спільних та особливих рис художнього процесу.

- Причини, час зародження мистецтва, види та жанри мистецтва;
- Особливості розвитку мистецтва певних регіонів з характерним історично визначеним рівнем розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людей;
- Найвидатніші мистецькі та архітектурні досягнення людства в стародавню добу, в період середньовіччя та нового часу, на сучасному етапі;
- Витоки, формування, особливості розвитку мистецтва та архітектури українського народу;
- Надзвичайна цінність мистецьких надбань людства і кожного окремого народу.

5. Завдання вивчення дисципліни

Завданням навчальної дисципліни є:

- засвоєння історії образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва та архітектури від первісного часу до сьогодення;
- розуміння специфіки візуально-просторових мистецтв у системі художньої діяльності людства;
- підвищення загальноосвітнього і культурного рівня студентів;
- оволодіння основами стилістичного аналізу художніх творів та пам'яток архітектури.
- формування широкого гуманістичного світогляду .

6. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Введення до історичного вивчення мистецтва. Мистецтво Давнього світу. Мистецтво Середньовіччя.

Тема 1. Введення до курсу. Мистецтво та архітектура Давнього Сходу.

Основні види мистецтва: образотворче та декоративно-ужиткове мистецтво, архітектура. Специфіка засобів виразності кожного виду мистецтва. Поняття синтезу мистецтв. Джерело багатоманітності видів мистецтва. Основні категорії мистецтва. Ідея, тема, сюжет. Образ та форма, символіка у мистецтві.

Етапи розвитку мистецтва первісної людини в епоху верхнього палеоліту, мезоліту та неоліту. Розповсюдження пам'яток первісного мистецтва. Мобільне та наскальне мистецтво. Антропоморфні та зооморфні зображення. Наскальні малюнки. Кольорові зображення в печерах Ласко, Ле-Труаффер. Камінь як основний матеріал для виробів. Скульптурні твори. «Палеолітичні Венери». Первісний реалізм та його особливості. Виникнення кераміки. Орнамент.

Соціально-економічні та релігійні засади давньоєгипетської цивілізації. Культ фараона. Заупокійний культ. Їх відображення в мистецтві. Характерні особливості єгипетського стилю: комплексність, монументальність, статичність. Піраміди. Поховальний комплекс Джосера. Ансамбль в Гізі. Великий сфінкс та статуї Хефрена. Обеліск як об'єкт культу.

Храми Нового царства. Будівництво в епоху фараонів Тутмеса I, Хатшепсут, Аменхотепа, Рамзеса II (пілони, обеліски, гіпостильні зали). Храм бога Амона в Луксорі. Людина у давньоєгипетському художньому каноні. Скульптура, її підпорядкованість архітектурі. Печерні храми Рамзеса II в Абу-Сімбеле. Мистецтво часів Ехнатона. Відкриття Г. Картером гробниці Тутанхамона. Декоративно-прикладне мистецтво.

Релігійний світогляд та розвиток архітектури Месопотамії. Храмове будівництво. Зіккурати. Палацове будівництво. Палаці Саргона II, Навуходоносора (кам'яні барельєфи, акведуки). Арочні ворота богині Іштар у Вавилоні. Фортечна архітектура Вавилону. Використання каменю в скульптурі, ювелірній справі. Прийоми ювелірної майстерності: філігрань, скань, зернь, інкрустація.

Основні етапи розвитку культури Китаю. Особливості традиційної китайської архітектури. Грандіозний витвір давнини - Велика Китайська стіна. Палацові та храмові комплекси. Буддійські меморіальні споруди - пагоди. Декоративні засоби китайської архітектури. Комплексні могили знаті. Керамічна скульптура. Цінська монументальна скульптура. Єдність живописного зображення та образів каліграфії. Фарфорові вироби. Лакове виробництво. Використання лаку у фресковому живопису, прикладному мистецтві. Мистецтво шовкографії. Техніка естампів.

Самобутність художньої культури Індії та її зв'язок з релігією. Особливості індійської архітектури. Храмові комплекси (індуїські, буддійські). Ступи - буддійські святилища. Школи скульпторів: гандхарська, матхурська і школа Амараваті. Прийоми іконографії. Найдавніша пам'ятка давньоіндійського живопису - настінні розписи у печерах Аджанти. Сюжети і тематика, вибір кольорів. Світські скульптурні традиції. Правила створення статуй для храмів та культових споруд.

Тема 2. Архітектура та мистецтво античного світу .

Загальна характеристика критського мистецтва. Кносський палац (мости, акведуки). Стінопис. Фрескові розписи, їх тематика. Вазопис. Дрібна пластика. Різьба по каменю, художня обробка металу. Мистецтво Мікен. Архітектура. Палаці - фортеці в м. Мікени і Тирінфі. "Левові ворота", гробниці. Декоративно-прикладне мистецтво. Світський характер мистецтва. Вплив крито-мікенського мистецтва на формування мистецтва материкової Греції.

Зв'язок античного мистецтва з міфологією і релігією. Періодизація історії античного суспільства. Гомеровська епоха. Архітектура. Храм, його громадське значення. Ордерна система в архітектурі.

Архаїчний період. Синтез-архітектури і скульптури в доричному й іонічному храмах. Скульптура (куриси і кори). Основні типи керамічних виробів (амфора, кратер, кілік, кофон та ін.). Червонофігурний та чорнофігурний вазопис.

Класичний період. Образотворче мистецтво ранньої класики. Фронтонні композиції храму Афіни (о. Егіна) і храму Зевса в Олімпії. Творчість Мирона, Фідія, Поліклета та пелопонеська школа. Образотворче мистецтво високої класики. Архітектура і скульптура Парфенона, композиція Акрополя. Твори видатних скульпторів пізньої класики Праксителя і Лісіппа.

Елліністичний період. Поширення грецької художньої культури на схід. Злиття грецьких традицій з традиціями мистецтва народів Близького Сходу. Пам'ятники епохи еллінізму: палац у Пергамі, Колос Родоський, Ніка Самофракійська, Венера Мілоська. Пергамський алтарь Зевса. Нові жанри в образотворчому мистецтві: портрет, побутові зображення.

Загальна характеристика римського мистецтва і його відмінності від грецького. Джерела римської художньої культури та її зв'язок з культурою етрусків і греків. Художні ідеали античного Риму. Основні етапи римського

мистецтва. Римська архітектура. Пам'ятники Помпеї і Геркуланума. Пишність і грандіозність архітектурного стилю часів Флавія. Технічні досягнення в будівництві. "Золотий будинок" Нерона, Колізей, Арка Тита. Ідеї військової мощі Риму в архітектурних спорудах та монументальній скульптурі. Пантеон, терми, тріумфальні арки. Скульптурний портрет. Еволюція образу людини в мистецтві.

Тематика образотворчого мистецтва і культ особистості імператорів. Розвиток римського портрету. Стилі помпейських стінних розписів. Мозаїка, фрески. Ранньохристиянське мистецтво та його значення.

Тема 3. Розвиток мистецтва та архітектури в епоху західноєвропейського Середньовіччя.

Європейська культура раннього Середньовіччя. Церковно-феодална ідеологія. Тема страждань, соціальної нерівності. Протиріччя між духовним і матеріальним. Боротьба церкви із світським та народним мистецтвом. Естетика Середньовіччя. Символізм.

Романське мистецтво. Західна Європа в VI - VII ст. Мистецтво "варварських" народів. Каролінгська доба. Загальна характеристика романського мистецтва.

Характер образотворчого мистецтва (примітивний реалізм). "Звіриний стиль" у романському образотворчому мистецтві. Архітектура. Походження романської базилики. Монастирі - центри формування романської архітектури. Світське мистецтво. Замки, фортеці, житлові споруди, їх конструктивні та декоративні якості. Фрескові розписи. Мініатюри рукописів. Прикладне мистецтво.

Готичне мистецтво. Криза феодалізму, зростання міст, створення національних держав. Готична архітектура - нова конструкція та естетичний задум. Каркасна конструкція. Органічний зв'язок конструктивних і декоративних форм. Собор як головний суспільний будинок міста. Синтез архітектури, живопису і скульптури в готичному соборі. Соборний ансамбль.

Французька готика, ранні перехідні форми: Собор Паризької Богоматері. Висока або полум'яніюча готика: Реймс, Ам'єн, Руан, Шартр. Німецька готика. Переробка французьких прототипів (Кьольн, Страсбург, Фрайбург). Ранньоанглійський стиль. Вітражі і їх колористичний ефект, тематика. Розвиток статуї і зображення людської фігури. Скульптурні групи і їх композиція. Багатофігурні рельєфи. Розвиток мініатюри. Містобудування. Ратуші.

Тема 4. Мистецтво й архітектура Візантії та Київської Русі.

Становлення візантійської феодальної монархії й умови розвитку мистецтва. Античні традиції і вплив християнської релігії на формування візантійського мистецтва. Асиміляція античних та східних традицій в мистецтві Візантії. Синтез архітектури і живопису. Храм Св. Софії - шедевр

світової архітектури. Втілення християнських легенд в мистецтво. Хрестово-купольний тип храму.

Основні етапи розвитку візантійського мистецтва та їх відмінності. Іконопис - основна форма станкового живопису. Морально-естетичний ідеал в мистецтві. Канон, регламентація в мистецтві. Іконоборство. Ікона "Володимирської богоматері". Мозаїка - провідний вид монументального живопису. Техніка мозаїки, мозаїчні композиції і розвиток стилю мозаїки. Фрески - монументально-декоративний живопис. Фрескові цикли на різних етапах розвитку візантійського мистецтва. Книжкова мініатюра.

Значення Візантії в історії світової культури та її вплив на розвиток культурних традицій Київської Русі. Християнство східного типу. Запрошені майстри і формування власних шкіл зодчества та іконопису (Київська, Новгородська). Перехід до кам'яного культового будівництва. Церкви, монастирі: Десятинна, Софіївський собор, Києво-Печерський, Видубицький монастирі та інші. Традиції дерев'яного зодчества. Аліпій, Георгій – іконописці Київської Русі. Іконографічні канони. Фреска та мозаїка – головні елементи інтер'єру.

Декоративно-ужиткове мистецтво. Майстерність давньоруських ковалів.

Змістовий модуль 2. Художня культура доби Відродження.

Тема 5. Художня культура епохи Відродження.

Проторенесанс. Особливості історичного розвитку Італії та передумови раннього розвитку культури Відродження. Творчість Джованні й Нікколо Пізано, Пьетро Кавалліні. Розробка нових образотворчих засобів Джотто ді Бондоне. Розписи в капелі дель Арена в Падуї. Живопис Сієни XIV ст. Вплив візантійських та готичних традицій.

Прогресивні течії Відродження. Реалізм. Секуляризація мистецтва. Раціоналізм. Наукові основи мистецтва Відродження. Традиції античності в художній культурі Відродження.

Раннє Відродження. Провідна роль Флоренції, її архітектура. Брунеллескі. Скульптура. Вплив вивчення античної пластики на скульптуру Ренесанса. Донателло - голова нового реалістичного напрямку.

Живопис. Розквіт флорентійської школи. Творчість Мазаччо, Пьєра дель Франческа. Живопис Сандро Боттічеллі.

Тема 6. Мистецькі здобутки Ренесансу.

Загальна характеристика Високого Відродження. Гуманізм. Леонардо да Вінчі - засновник мистецтва Високого Відродження. Мікеланджело - виразник гуманістичних ідеалів і принципів мистецтва Відродження (скульптор, живописець, архітектор). Творчість Рафаеля Санті.

Особливості венеціанського живопису. Джорджоне. Пізнє Відродження. Творчість Тіціана, Паоло Веронезе. Майстри маньєризму Джорджо Вазарі, Франческо [Парміджаніно](#), Бенвенуто Челліні.

Тема 7. Мистецтво доби Північного Відродження.

Особливості мистецтва Відродження у північноєвропейських країнах.

Живопис. Зародження портрету, побутового жанру, пейзажу. Значення книжкової мініатюри.

Мистецтво Нідерландів. Брати Губерт та Ян Ван Ейки. "Гентський вівтар" та його значення для подальшого розвитку нідерландського живопису.

Творчість Ієроніма Босха: елементи фольклору, містики та реалізму.

Пітер Брейгель Мужичий. Демократична тематика, народний фольклор.

Мистецтво Німеччини. Особливості регіональних шкіл. Початок книгодруку та розвиток графіки. Гравюра як самостійний жанр мистецтва. Альбрехт Дюрер: еволюція творчості. Ганс Гольбейн Молодший - портретист.

Змістовий модуль 3. Мистецтво та архітектура країн Західної Європи XVII – XVIII століть.

Тема 8. Європейське мистецтво XVII ст. Бароко.

Зародження академізму. Болонська академія. Брати Карраччі, Гвідо Рені. Реалізм Караваджо і його вплив на європейський живопис XVII ст.

Історичні передумови стилю бароко. Характерні риси римського бароко, історичні етапи розвитку стилю. Лоренцо Берніні і Барроліні - творці "зрілого" бароко. Монументальна та камерна скульптура Лоренцо Берніні. Монументальний живопис епохи бароко.

Фламандське мистецтво. Реалізм і життєстверджуючий характер фламандського живопису, його особливості. Пітер Пауль Рубенс - видатний майстер фламандського живопису. Колорит і малюнок у творах Рубенса. Школа Рубенса. Автор великих багатофігурних композицій Якоб Йорданс. Аристократичний портрет Антоніса ван Дейка. Особливості натюрмортів Снайдерса.

Голландське мистецтво XVII ст. Народні основи голландського мистецтва. Розквіт художньої культури Голландії в першій половині XVII ст. Розквіт реалістичного живопису у творах великих живописців - Франца Гальса, Рембрандта та їх сучасників. Творчість Рембрандта. Дельфтська школа. Вермер Дельфтський. Розвиток реалістичного пейзажу у творчості Рейсдалей і Гоббема. Художники натюрморту, баталісти і анімалісти. Представники побутового жанру Терборх, Ян Стін, Метею.

Іспанське мистецтво XVII ст. Боротьба реалістичних і антиреалістичних середньовічних тенденцій в іспанському мистецтві. Аскетизм і релігійний екстаз у творах Ель Греко. Перемога реалістичного напрямку. Мальовнича майстерність Дієго Веласкеса. Творчість Х.Рібера, Ф.Сурбарана і Б.Мурільйо.

Французьке мистецтво XVII ст. Вплив абсолютизму на розвиток образотворчого мистецтва. Французький класицизм XVII ст. як стиль автократичної монархії. Реалістичні рухи у французькому мистецтві Жак Калло. Селянський жанр Луї Ленен. Творчість Жоржа де Латруа.

Н.Пуссен - центральна фігура французького класицизму в живопису. Пейзажи Клода Лорренса. Заснування Паризької академії мистецтв.

Тема 9. Європейські мистецькі стилі XVIII ст.

Особливості економічного, політичного і культурного розвитку європейських країн у XVIII ст. Відображення в мистецтві буржуазних і феодально-аристократичних класових інтересів, протиріччя і боротьба стилістичних концепцій. Основні ідеї Просвітництва.

Французьке мистецтво XVIII ст. Аристократичний стиль рококо. Звернення до світу людських почуттів. Архітектура рококо. Приватні будинки аристократії, міські ансамблі.

Декоративно-прикладне мистецтво. Живопис. "Галантний" стиль Антуана Ватто. Розважальний та еротичний характер творів Франсуа Буше.

Жан Оноре Фрагонар - майстер "галантних сцен" та портретист.

Неокласицизм. Інтерес до античності. Архітектура. Жак Габріель - президент Академії архітектури та його творчість. Архітектори Жак Жермен Суфо, Шарль де Вайї, Жак Дені Антуан, Жак Гондуен.

Пошук нових форм архітекторів Франції (Етьєн Луї Булле, Клод Нікола Леду). Французька скульптура. Творчість Едме Бушардона, Жана Батіста Лемуана, а Батіста Пігалья, Етьєна Моріса Фальконе, Жана Антуана Гудона.

Живопис. Жан Батист Шарден - майстер натюрмортів, побутових сцен, портретів. Творчість Жан Батиста Грьоза. Портретист Морис Кантен де Латур. Техніка пастелі. Юбер Робер. Різновид пейзажу - "архітектурна фантазія".

Подвійність англійського мистецтва XVIII ст. Архітектура Англії. Палладіанство. Звернення до зразків античності. Творчість Андреа Палладіо, Річарда Бойля Бьорлінгтона, Джеймса Гібса. Пейзажний парк - важливий внесок Англії в архітектуру XVIII ст. (арх. Джон Ванбро, Уільям Чемберс, Роберт Адам, Джон Соун). "Готичне відродження".

Англійський живопис. Уільям Хогарт - сатиричні картини і гравюри. Поєднання групового портрету з побутовим жанром. Традиційний портрет. Джошуа Рейнолдс та його творчість. Томас Гейнсборо - майстер портрету. Пейзажи Т.Гейнсборо. Пейзажний жанр в творчості Річарда Уілсона, Джорджа Морланда, Олександра Козенса. Нова технологія виготовлення фаянсу Джозайя Веджвуда.

Російське мистецтво XVIII ст. Особливості розвитку російського мистецтва. Будівництво Петербургу. Стиль бароко. Архітектор Франческо Бартоломео Растреллі. Архітектурна школа І.Мічурина. Риси класицизму в російській архітектурі. Валлен-Деламонт, Кокорінов - представники раннього класицизму. Василь Баженов - майстер російського класицизму.

Скульптура. Зародження російської скульптури як самостійного виду мистецтва. Скульптурні роботи Шубіна, Моріса Фальконе, Козловського. Академія мистецтв і її роль в розвитку російського мистецтва. Нові прийоми синтезу архітектури і декоративного живопису. Розвиток реалізму в російському живопису (І. Нікітін, А. Матвеев, І. Аргунов). Становлення портретного жанру. Діяльність живописної майстерні Оружейної палати.

Розвиток гравюри. Портретний живопис Ф. Рокотова, Д. Левицького, В. Боровиковського. Розвиток історичного жанру (М. Лосенко). Жанровий живопис (М. Шибанов). Пейзажний живопис (О. Щедрін).

Тема 10. Мистецтво Західної Європи ХІХ ст. Романтизм та неокласицизм.

Особливості розвитку західноєвропейського мистецтва ХІХ ст. Стилї: ампїр, класицизм, романтизм, реалїзм.

Розвиток західноєвропейської архїтектури. Архїтектура епохи Великої французької революції. Тріумфальні арки, Пантеон. Архїтектура епохи Наполеона І. Стил ь ампїр. Реконструкція Парижу. Своєрїднїсть англїйської архїтектури. Неоготичний стил ь (ансамбль Парламенту в Лондонї). Архїтектура Нїмеччини. Нїмецька архїтектурна школа (Шинкель, Лео Фон Кленце).

Розвиток скульптури. Неокласицизм як прояв інтересу до мистецтва Давньої Греції та Риму. Романтичнї тенденції в європейській скульптурї. Творчїсть Антонїо Канови, Бертеля Торвальдина, Й.Готфрида фон Шадова.

Живопис ХІХ ст. Головуюча роль французької школи живопису в мистецтві Західної Європи. Ж.Луї Давид - послїдовний представник неокласицизму. Антуан Гро - майстер портрету. Жан Огюст Доменїк Енгр - прихильник класичних ідеалів.

Романтизм як художнїй напрям мистецтва. Основнї риси стилю.Тема революційної боротьби в творчостї провідних майстрів романтичної школи. Драматизм та емоційнїсть романтизму. Теодор Жерїко - творець "романтичної моди". Ежен Делакруа - живописець романтичної школи. Пошуки героїчних образів. Роль колориту. Пошуки нової теми на Сходї. Вплив школи Делакруа на французький живопис.

Романтизм в нїмецькому мистецтві. Національнї тенденції. Пилип Отто Рунге - яскравий представник нїмецької школи живопису. Каспар Давид Фридрих - представник нїмецького романтичного пейзажу. Історизм в творчостї нїмецьких романтиків.

Живопис Англїї. Творчїсть Джона Констебла, У.Тьорнера. Акварельна технїка. Живопис Іспанїї. Франсїско Гойя - видатний майстер свїтового мистецтва. Живопис Гойї і його графічнї серїї.

Живопис Західної Європи другої половини ХІХ ст. Реалїзм - провідний принцип мистецтва. Творчїсть Жана Батиста Кору. Тема природи, жанровї портрети, графічнї твори. Барбїзонська школа (Теодор Руссо, Дюпре, Шарль Франсуа Добїньї). Оноре Домье - видатний майстер критичного демократичного реалїзму. Жан Франсуа Мїлле - видатний французький реалїст. Зображення селянської праці. Пейзажи Мїлле. Розвиток французької літографїї. Творчїсть Густава Курбе.

Імпресїонїзм. Характер розвитку французької художньої культури після Паризької Комуни. Боротьба реалїзму з пануючим буржуазним мистецтвом. Виставка "Салона відкинутих" (1863 р.). Відхїд від соціальної тематики. Зародження і розвиток імпресїонїзму. Програма пленеру, особливостї

техніки. Зв'язок з реалістичним мистецтвом, протест проти академізму, інтерес до сучасного життя, фіксація миттєвості. Еволюція імпресіонізму. Риси стилю, фіксація якості речей і явищ, фіксація настроїв. Моменталізм. Творчість Е.Дега, Е.Мане, О.Ренуара. Клод Моне - розвиток імпресіоністичного пейзажу. Особливості мистецтва А.Сіслея, К.Писсаро. Криза імпресіонізму. Посилення суб'єктивізму в творчості художників.

Постімпресіонізм. Поль Сезан - пошук нових шляхів. Вінсент Ван Гог. Інтерес до народного життя, демократичні тенденції. Своєрідність художніх прийомів. Творчість Поля Гогена. Сутність стилю "модерн" в мистецтві. Риси символізму. Полінезійський період.

Монументальна і станкова скульптура кінця XIX - початку XX ст. Риси реалізму й імпресіонізму у творчості Родена, Майоля і Бурделя.

Архітектура Західної Європи другої половини XIX ст. Нові форми будівель. Формування сучасного типу західного багатопверхового міста. Технологічний переворот в архітектурі, поява нових матеріалів. Архітектурний стиль модерн. Використання нових матеріалів і конструкцій, орнаменту.

Особливості стилю модерн в країнах Європи. Макінтош - яскравий представник англійського модернізму. Конструктивізм. "Кришталевий палац" у Лондоні архітектора Джозефа Пакстона. Ейфелева башта Густава Ейфеля у Парижі. Іспанський архітектор Антоніо Гауді - яскравий представник епохи модернізму.

Еклектизм. Використання елементів неокласицизму, неоготики. Поява стилів: романсько-візантійського, неоренесансу, необарокко, другого ампіру. Майстри еклектики: Жан Луї Шарль Гарньє (Франція), Готфрід Земпер (Німеччина). Декоративно-прикладне мистецтво. Фарфорові вироби, годинники, ювелірні вироби.

Тема 11. Розвиток мистецтва та архітектури в українських землях у XIX ст.

Боротьба художніх течій як відображення протиріч розвитку російського мистецтва. Програма російських романтиків. О. Кипренський - новий образ людини. К. Брюлов та його творчість. Архітектура Росії першої половини XIX ст.

Проблема реалізму як проблема народності мистецтва. Криза академії. "Бунт 14". Товариство пересувних виставок. Діяльність І. Крамського. П.М.Третяков, його роль в створенні національної галереї. В.К.Перов - звинувач соціальної несправедливості. Традиції П. Федотова. Жанровий живопис 60-х років (В. Пукирєв, І. Прянишніков). Пейзаж 60-х років. Романістична традиція мариністів. І.Айвазовський. А.Саврасов - засновник національного ліричного пейзажу. Мистецтво 70-х років. І.Крамської - педагог, теоретик мистецтва, художник.

Жанровий живопис (Мясоедов, Савицький, Маковський, Ярошенко).

Пейзаж 70 - 80-х років. І.Шишкін - майстер епічного пейзажу. І. Васильєв - майстер ліричного пейзажу. А. Куїнджі. Новаторство в області

кольорових пошуків. В.Верещагін - художник-баталіст. Творчість І.Рєпіна - вище досягнення реалізму. Українська тематика полотен. Романтизм і реалізм у живописі Шевченка Т.

В.Суриков - вершина реалізму в історичному живопису російського та світового мистецтва. Епічний початок в його творчості. В.Васнецов. Новаторство в розкритті народної теми в російському мистецтві (звернення до епосу та казки). Фольклорна традиція. Багатогранність його творчості. Розписи Володимирського собору у Києві.

Архітектура Росії другої половини ХІХ ст. Реалізм в монументальній скульптурі. Творчість М. Мікешина. Скульптури П.Позена, Є.Едуарде. Станковий живопис. Жанри: портретний, пейзажний, історико-батальний, побутовий. Поширення автопортрету, камерного портрету, мініатюри.

В.Тропінін - видатний представник українського реалістичного портретного живопису. Зачинатель нової української школи пейзажного й побутового живопису В.Штенберг. Продовжувачі демократичних тенденцій Т.Шевченко, К.Трутовський, Л.Жемчужников, І.Соколов. Розвиток декоративно – ліпної й фігурно-декоративно-монументальної пластики в Західній Україні (Л.Марконі, П.Війтович, А.Попель).

Передвижники й Україна. Розвиток художньої освіти, створення місцевих художніх об'єднань. Майстер побутового жанру М.Пимоненко. В.Орловський - основоположник нового українського реалістичного пейзажу. Майстри пейзажу світового значення В.Васильківський, І. Труш, К. Костанді. Історична тематика в творчості О.Сластіона. Розвиток історичного жанру (Ф.Красицький, М.Івасюк).

Змістовий модуль 4. Мистецтво та архітектура ХХ століття. Розмаїття мистецьких рухів.

Тема 12. Напрями розвитку архітектури у ХХ ст.

На рубежі 19 – 20 ст. європейські митці відмовляються від традиційних форм виразності і шукають нові естетичні зображальні засоби, відмінні від реалістичних. Модернізм. Сутність поняття. Архітектурний модернізм – сукупність архітектурних стилів 20 ст., для яких властиві рішуче оновлення форм і конструкцій, відмова від стилів минулого. Період охоплює початок 1900-х років – 1970 – 80-ті рр. Ідеї конструктивізму в архітектурі 20-30-х років. Коробочна архітектура Корбюз'є. Поширення модерну. Архітектурний модернізм включає такі архітектурні напрями, як функціоналізм, конструктивізм, раціоналізм, структуралізм, ар-деко, метаболізм, бруталізм, хай-тек тощо. Видатні представники архітектурного модернізму – Френк Лойд Райт, Вальтер Гропіус, Людвіг Міс ван Дер Рое, Ле Корбюз'є, Алвар Аалто, Оскар Німейєр.

Особливості архітектури 20 ст. визначилися впливом ряду чинників: інтенсивної урбанізації, промислового будівництва, зростання чисельності населення міст, що викликало переущільнення забудови,

багатоповерховість, зменшення кількості озеленення та ін. Виникли проблеми, яких не знали попередні епохи. Кожний з напрямів розвитку архітектури на свій кшталт відгукнувся на ці проблеми.

Специфіка національного модерну. В архітектурі українського модерну початку 20 ст. розрізняють 2 напрями: народний та раціоналістичний модерн. Використовують також терміни «конструктивний модерн», «декоративний модерн», «романтичний модерн». Раціоналістичний модерн характеризується підкресленою увагою до функціонального призначення споруди; йому властиві стриманість у застосуванні декору, площинна пластика фасадів, менше захоплення романтичними атрибутами у вигляді веж, декоративних бань тощо. У цьому стилі будували мости, промислові будівлі. На його основі сформувалися конструктивізм та функціональний метод проектування. Зокрема Костянтин Жуков є автором книги «Український модерн в архітектурі ХХ ст.» (1936).

У 1920-х рр. в СРСР в архітектурі утвердився конструктивізм як новий авангардний напрям мистецтва. Конструктивізм (лат. constructio – побудова) – мистецький напрям 20 ст. в архітектурі, образотворчому та ужитковому мистецтві, що ґрунтується на ідеї зближення мистецтва з досягненнями науки і техніки та на функціональній доцільності.

Для нього характерні раціональна доцільність, економність, лаконізм у засобах вираження, геометризм, монолітність зовнішнього вигляду. Виразними взірцями конструктивізму є Дніпрогес, ансамбль площі Держинського та Держпрому (Харків), соціалістичне місто (Запоріжжя). Конструктивізм отримав підтримку в державі і став головним містобудівним напрямом у Радянському Союзі.

У 60 – 90-х рр. ХХ ст. відбувся перехід до індустріальних методів будівництва, крупноблочних і крупнопанельних споруд. Перевага надавалася не окремим будинкам, а великим комплексам. Мова сучасної архітектури все частіше стає інтернаціональною. Найбільшим проектом у стилі хай-тек в Україні є стадіон «Донбас Арена». Архітектурний дизайн стадіону розробили спеціалісти компанії «АрупСпорт», які раніше створили стадіони «Манчестер Сіті» (Англія), «Альянц Арена» (Німеччина), «Валенсія» (Барселона), «Сідней» (Австралія). За формою донецький стадіон нагадує літаючу тарілку. У творчості нової генерації українських архітекторів все частіше зустрічаємо прояви постмодерну та інших стильових шукань. Завдання сучасної української архітектури – різноманітність у проявах сучасної естетики, пошук авторської архітектурної своєрідності та врахування існуючого історико-культурного середовища.

Тема 13 – 14. Мистецькі рухи ХХ століття.

Живопис. Вплив стилю модерн на живопис. Група "диких" (фовістів) - перша модерністська течія у французькому мистецтві ХХ ст. Декоративні пошуки, живописно-колористичні проблеми (А. Матісс, Жорж Руо, Р. Дюфі,

А. Денн, М. Вламинк, А. Марке). Анрі Матісс, його роль в групі "фовистів". Святковість, мажорність мистецтва художника.

Кубічні та неокласичні тенденції творчості Р.Дюфі, М.Вламинка. Кубізм як реакція на неприйняття світу. Зображення предмету в просторі. Еволюція кубізму (П.Пікассо, Ж.Брак, Ф.Леже).

Пабло Пікассо - видатний художник ХХ ст. Кубізм як один з методів роботи Пікассо. Пуризм як переродження кубізму.

Експресіонізм. Зображення реального життя в деформованому вигляді. Гротеск, умовність як виразний засіб в живопису.

Об'єднання "Міст" та "Синій вершник". Їх художньо-естетична платформа. Представники цих груп. Творчість В.Кандинського, Георга Гросса, Отто Дикса, Кете Кольвіц.

Футуризм, його художньо-естетична платформа. Агресивність, динамізм. Ц.Боччоні - голова та теоретик футуризму.

Сюрреалізм. Теорія сюрреалізму, інтуїтивізм Бергсона. С. Далі - видатний художник ХХ ст. Метод роботи С. Далі. З'єднання ірреального та натуралістичного в композиційну структуру. Епатуючий характер творчості С.Далі.

Інші представники сюрреалізму: Опенгейм, Дж. де Кіріко, Ів. Танчі, Рене Магрит, Дж. Поллок. Абстракціонізм (Мондриан, Малевич). "Поп-арт". Твори В.Вазарелі, Р.Сото. "Кінетичне мистецтво".

"Хеппінінг" і "Кіг". Крайні форми образотворчості в мистецтві.

Гуманістичне мистецтво Заходу.

Франція: Пабло Пікассо. Національні витоки, інтернаціональний характер та багатогранність творчості.

Зародження та розвиток неореалізму.

Франс Мазерель - майстер політичної графіки.

Моріс Утрілло - майстер реалістичного пейзажу.

Фернан Леже - "Будівники", "Сталінград". Боротьба за мир і демократію французьких художників.

Антуан Бурдель. Використання традицій античності, ренесансної пластики.

Бурдель, Майоль. Особливості творчого методу в скульптурі.

Чорний кіт Теофіля Стейнлена. Літографії, малюнки й плакати.

Італійський "неореалізм", його особливості. Творчість Ренато Гуттузо.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин
1.	Введення до курсу. Мистецтво та архітектура Давнього Сходу	Лекція, с/р	22
2.	Архітектура та мистецтво античного світу	Лекція, с/р	8

3.	Розвиток мистецтва та архітектури в епоху західноєвропейського Середньовіччя	Лекція, с/р	5
4.	Мистецтво й архітектура Візантії та Київської Русі	Лекція, с/р	5
5.	Художня культура епохи Відродження	Лекція, с/р	5
6.	Мистецькі здобутки Ренесансу	Лекція, с/р	5
7.	Мистецтво доби Північного Відродження.	Лекція, с/р	5
8.	Європейське мистецтво XVII ст. Бароко	Лекція, с/р	8
9.	Європейські мистецькі стилі XVIII ст.	Лекція, с/р	5
10.	Мистецтво Західної Європи XIX ст. Романтизм та неокласицизм.	Лекція, с/р	8
11.	Розвиток мистецтва та архітектури в українських землях у XIX ст.	Лекція, с/р	5
12.	Напрями розвитку архітектури у XX ст.	Лекція, с/р	2
13.	Мистецькі рухи XX століття.ч.1	Лекція, с/р	2
14.	Мистецькі рухи XX століття.ч.2	Лекція, с/р	5
			90

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорії походження мистецтва	3
2	Мистецтво Стародавнього Єгипту	3
3	Мистецтво Передньої Азії	3
4	Розвиток китайського живопису та декоративно-ужиткового мистецтва	2
5	Мистецтво Давньої Індії	3
6	Мистецтво Японії. Особливості японської архітектури	3
7	Декоративно-ужиткове мистецтво Японії	3
8	Мистецтво Егейського світу. Мистецтво Стародавньої Греції. Гомерівська епоха та класика.	3
9	Мистецтво Стародавнього Риму.	3
10	Мистецтво Візантії та Київської Русі	3
11	Мистецтво давніх цивілізацій Америки	3
12	Мистецтво доби Відродження. Раннє Відродження	3
13	Високий Ренесанс	3
14	Північне Відродження	3
15	Європейське мистецтво 17 ст. Особливості архітектури, скульптура, живопис	3
16	Європейське мистецтво 17 ст. Класицизм	3

17	Європейське мистецтво 18 ст. Стиль рококо	3	
18	Мистецтво Західної Європи 19 ст. Романтизм та реалізм	3	
19	Мистецтво Західної Європи 19 ст. Імпресіонізм та постімпресіонізм.	3	
20	Російське мистецтво та українське мистецтво 19 ст.	3	
21	Мистецтво та архітектура 20 ст.	3	
	Разом	62	

9. Система та критерії оцінювання курсу

Кожен рубіжний контроль передбачає два змістових модулі й оцінюється за 100-бальною шкалою. Вивчення курсу завершується іспитом.

Під час контролю враховуються наступні види робіт:

- активність роботи студента на практичному занятті оцінюється до 5 балів. (Всього 7 семінарських занять по 5 балів = 35 балів);
- перевірка конспекту лекцій – 20 балів;
- аудиторна контрольна робота – до 45 балів.

Підсумковий контроль визначається як середня двох контролів за перший та другий змістовні модулі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Політика курсу

Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність здобувача вищої освіти на заняттях). В умовах впровадження он-лайн-освіти за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, знаходження на карантині і т. інш.) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту або через систему дистанційного навчання Moodle про стан виконання завдань та раз на тиждень (за графіком консультацій) виходити на онлайн-консультацію. Політика дедлайнів. Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання Moodle), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) здобувач вищої освіти

має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни.

Політика академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, досягнення результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел при виконанні проектних завдань.

Політика дотримання прав та обов'язків здобувачів вищої освіти. Права і обов'язки с

здобувачів вищої освіти відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і здобувачем вищої освіти в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних»

(<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».